

PRIDNOSTI ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8
iskarna I. nadst. Uradne ure za stranke so od 10. do 11.
dopolodne in od 6. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in
praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne
sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za
Avstro-Ogursko in Bosno K 21.00, polletna K 10.80, četrtletna
K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za
ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6. II., in
uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer
Inserati: enostopna petlitarska 30 vin., pogojen prostor, poslati
in reklamne 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.
Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo
Reklamacije lista so poštnine proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 812. V Ljubljani, v petek dne 20. februarja 1914. Leto IV.

Kranjska volilna reforma.

Deželnozbornski odsek za volilno reformo je dospel na mrtvo točko. Zbornici je podal poročilo, ki pravi sledeče:

»Odsek, ki je dobil od visoke zbornice nalog, naj tekom osmih dni poda poročilo o presodbi deželnega reda in deželnozbornskega volilnega reda, se je o predmetu posvetoval v treh sejah. V seji dne 18. februarja je poročevalec dr. Pegan predložil odseku operat, o katerem so se vsi ods. člani izjavili, da je pripravna podlaga za nadaljna pogajanja, pri katerih bo vsaka stranka poizkusila spraviti do veljave svoja načela in zahteve.

Ker pa zaradi obsežnosti operata in važnosti stvarine ni bilo mogoče že v tej seji doseči zedinjenja strank o tem načrtu, se predlaga:

1. Visoka zbornica vzemi to poročilo na znanje!

2. Visoka zbornica podaljšaj odseku rok za konečno poročilo.

Ne vemo, če imajo klerikalci res namen nadaljevati pogajanja ali delo za volilno reformo sploh. S tem, kar so uganjali doslej, so očitno prišli v zagato. Na zadnji konferenci zastopnikov strank je dr. Susteršič sam izjavil, da je rezultat pogajanj negativen.

Drugačen rezultat seveda sploh ni bil mogoč, zakaj klerikalna stranka se je lotila vprašanja volilne reforme zgolj iz egoizma in je zaradi tega morala naleteti na nepremagljiv odpor. Kratkovidnost je med njimi sploh že velikanska, če so res pričakovali, da se jim kar tako enostavno posreži nameravani manever. Ineli so pač orožje za izsiljevanje v roki. To sta bila mandata poslanca Mazelleta in Lavrenčiča, ki so ju hoteli razveljaviti. Volilna »reforma« v klerikalnem zmislu naj bi bila odkupnina za to dvoje mandatov. Toda liberalci bi morali biti sami negodni otroci ali pa servilni bebci, če ne bi bili spoznali tega namena in če bi se bili dali tako neumno vjeti. Kajti, če ima večina deželnega zbora moč, da razveljavi dva mandata — prav tako bi jih lahko razveljavila tudi deset — vendar nima te moči, da bi ustanovila za pravico, kar je krivica. Tudi vladi so zahtevane gotove meje v prijaznosti do klerikalcev in Susteršič najbrže še ni imel zagotovila, da bo tudi to razveljavljenje molče sankcionirano. Če ima liberalna stranka še kaj življenja v sebi, ne bi mogla mirno vtakniti v žep klofute, ne da bi rekla bev ali mev. In če bi bila mandata enkrat razveljavljena, ni s tem rečeno, da bi ostala trajno razveljavljena. Klerikalci bi s tem činom pač lahko enkrat pokazali svojo samovoljo, lahko pa bi si z njim tudi več škodovali nego koristili.

Strašilo za mestnima mandatoma torej ni bilo realno strašilo, in zagadelj je bil napačen račun, če so klerikalci pričakovali plačo za pardoninganje teh mandatov.

Liberalci pa so morali tudi razumeti, da bi bila cena, ki so jo zahtevali klerikalci, v vsakem slučaju neprimerno visoka. Zakaj to, kar je S. L. S. imenovala volilno reformo, ne bi pomenilo nič drugega, kakor skoraj večno utrditev njene nadvlade v deželi. Da ji gre danes večina v deželnem zboru, tega nihče ne taj. Za ljudi neklerikalnega mišljenja, ki spoznavajo pogubnost črne reakcije in razumejo, da je bodočnost narodov le v neoviranem napredku, je žalostno, da koraka večina kranjskega prebivalstva še vedno pod klerikalno zastavo. Ali resnično je, in dokler je tako, ima S. L. S. pravo

vico do večine mandatov. Toliko časa mora manjšina trpeti njeno vladno in se ne sme pritoževati, da ne more sama vladati.

Če bi se klerikalna stranka zanašala na moralno silo svojih načel in na dobroto svojega dela, tedaj bi se mogla in smela truditi le za eno volilno reformo: Za čisto nepopačeno splošno in enako volilno pravico. Kajti ta bi ji garantirala pravično večino v deželnem zboru, dokler bi imela večino med ljudstvom. Če je prepričana, da ji ostane ta večina, se ji na podlagi splošne in enake volilne pravice ni treba bati za večino mandatov.

Ali klerikalna stranka nam poje, da je splošna in enaka volilna pravica nemogoča. Ako bi bilo to resnično, bi bila sploh vsaka reforma nemogoča, ki gre za zboljšanjem, to se pravi za demokratiziranjem volilnega reda. Kajti prav tisti elementi, ki se upirajo splošni in enaki volilni pravici, v prvi vrsti veleposestniki, se postavljajo vsaki le količkaj demokratični reformi po robu. Za vsako zboljšanje bi bilo treba prav tako premagati odpor veleposestnikov, kakor za splošno in enako pravico. Če pa nečije klerikalci boja z veleposestniki, tedaj se ne bi bili smeli niti oglašiti z volilno reformo; kajti z odobravanjem prebلاغorodnih je mogoče le poslabšanje sedanjega volilnega reda.

To pa so seveda klerikalci hoteli. In to je dokaz, da se boje bodočnosti. Sedanji zakon jim daje v današnjih razmerah absolutno večino v deželnem zboru. Več mandatov dobivajo po veljavnem volilnem redu, nego bi jim slo po pravici. Zakaj torej niso zadovoljni z njim? Kaj hočejo še več kakor večino? Sami se smatrajo za zelo modro in razsodno politično stranko; zato je komaj verjeti, da streme po kvalificirani večini, ki bi očitno pokazala njih absolutizem in jim naložila odgovornost, katere ne bi mogli dolgo prenašati. Danes ima opozicija vsaj neko omejeno možnost sodelovanja; če bi bila decimirana, bi bila oproščena vse tiste odgovornosti, ki jo ima sedaj in odpor proti klerikalni stranki in njeni avtokraciji bi se tako mogoče povečal, da bi jo lahko ne le premagal, ampak popolnoma pokopal.

Sedanji položaj klerikalne stranke v deželnem zboru je tako ugoden, da sploh ne more biti ugodnejši. Zakaj torej hoče reformo, ki naj bi jo njej pomnoži mandate?

Mogoč je le en odgovor: Boji se za svoj vpliv na ljudstvo, boji se za svojo dosedanjo večino, pa si hoče, z reformo zagotoviti večino mandatov tudi za tisti slučaj, če ne bo imela več večine med volilci. Volilna geometrija naj ji zagotovi umetno večino.

Ali naravnih političnih razvoj ima na Kranjskem že dovolj ovir. Kurije v deželnem zboru so že tako močne zapreke, da ne more resnično razmerje strank dobiti pravega izraza. Med ljudstvom se vrši preobrat; politična izobrazba napreduje in z njo se izpreminja politično mišljenje. Izprememba gospodarskih razmer je drugi najmočnejši faktor, ki vpliva na to: ali v deželnem zboru se to ne zrcali, ker so v kurijah okamenele stare, napol mrtve razmere.

Da bi se te zapreke razvoja še povečale in pomnožile, je nemogoče. Zato je klerikalna akcija za volilno reformo od vsega začetka ponesrečena. In če se klerikalci ne izpreobrnejo in ne predložijo demokratične reforme, je podaljšanje roka za odsekovke razprave povsem brez-pomenljivo.

Kranjski deželni zbor.

Ljubljana, 20. februarja.

Včeraj je zbornica rešila dolgo vrsto odsekovih poročil lokalnega značaja. Proti koncu se je pa prišel na razpravo Krekov predlog o ustanovitvi deželne posredovalnice za obrtne in kmečke delavce. Upravni odsek predlaga, naj se do prihodnjega zasedanja izdela zakonski načrt, za katerega pa že sedaj ugotavlja gotova načela, ki so v celoti sprejemljiva. Končno sodbo pa bo seveda šele tedaj mogoče izreči, kadar bo izdela in objavljen zakonski načrt. Predlog zahteva, da naj bodo poleg občinskih uradov tudi druge organizacije, zlasti strokovna društva pomožni organi v posredovalni organizaciji. To je prav; kajti pri posredovanju dela se nikakor ne morejo izločiti delavske organizacije, ki so sploh prve poklicane za tako posredovanje. Delavec prodaja svoje delo, edino blago, ki ga ima, zato je tudi organizacija te prodaje njegova stvar. In če misli deželni zbor resno na sodelovanje strokovnih društev pri tej akciji, bi bilo priporočati, da bi se poslužil njihovih izkušenj že pri sestavi zakonskega načrta. Do prihodnjega zasedanja bi bilo časa dovolj, da bi poslal načrt strokovnim organizacijam, ali pa sklical anketo in ga tam predložil.

Pri tej točki je posl. dr. Novak predlagal, naj povrne dežela tistim občinam, ki dajejo podpore brezposelnim delavcem, polovico stroškov. Ta način deželne podpore, ki smo ga tudi mi zagovarjali, je v sedanjih razmerah vsekakor najumestnejši. Skoraj še bolj kakor Ljubljana prihajajo v poštev druge občine, katere

bi taka deželna subvencija povzročila, da bi v svojem delokrogu vpeljale podpore za brezposelne. Razen industrijskih krajev so zlasti prizadete vse občine v ljubljanski okolici, ki imajo številno delavsko prebivalstvo.

Razprava ni bila včeraj končana, in se danes nadaljuje.

Seja.

Deželni glavar dr. Šusteršič odvarja sejo ob četrta na dvanaest dopoldne in imenuje za zapisničarja poslanca Šukljeja in Dermastijo. Nato odgovarja na nekatere interpelacije.

Na interpelacijo posl. Ivana Lavrenčiča in tovarišev glede reforme šolskih zakonov pravi, da poda deželni odbor v najkrajšem času deželnemu zboru predlogo o reformi. — Posl. dr. Ravnihar in tovariši so interpelirali zaradi zakona o obrtnih solah. Deželni glavar odgovarja, da je bil deželni odbor pred dvema leti sklical anketo, ki naj bi odločila v vprašanju, če naj se uredi v naši deželi obrtno solstvo zakonitim putem. Anketa je prišla do zaključka, da pri nas še niso zrele razmere za tak zakon. Deželni odbor pa ne bo pustil v nemar to vprašanje in bo vso zadevo še dobro študiral. — Potem odgovarja na več interpelacij, tičečih se gradnje cest in vodovodov.

Poročilo deželnega odbora v zadevi ustanov za gojenje umetnostnih in glasbenih zavodov, poročilo o napravi deželnih ustanovnih mest za pomorsko akademijo na Reki, poročilo v zadevi plače in preskrbnine mitničarja Antona Sernela na Rakeku in poročilo o eventualni prepustitvi realnega zaklada državni

učni upravi, odkazuje dež. glavar finančnemu odseku.

Poročilo odsekov.

V imenu ustavnega in občinskega odseka poroča o samostojnem predlogu poslanca Vehovca glede izločitve vasi Drčavas iz občine Žužemberk in priklopite k občini Zagradec posl. dr. Pegan in predlaga: Samostojni predlog se odstopa deželnemu odboru v kompetentno poslovanje in se naroča nujna rešitev. Sprejeto brez debate.

O samostojnem predlogu poslanca Zurca in tovarišev glede pomanjklivosti pri vodovodu v Novem mestu poroča posl. Hladnik v imenu upravnega odseka:

Pri zgradbi vodovoda v Novem mestu se je čistilnik (filter) slabo naredil. Okoliške vasi so potrebne vode.

Upravni odsek predlaga:

Deželnemu odboru se naroča:

1. Naj da narediti načrt, kako bi se vodovod za Novo mesto razširil tudi za okoliške vasi;

2. glede poprave čistilnika naj pa potrebno ukrene;

3. naj se preišče, kako bi bilo popolniti vodovod, da bi zadostil vsem potrebam tudi v prihodnosti.

K poročilu sta govorila poslanca Zurec in Mazelle, ki oba zahtevata napravo novega filtra. Pri glasovanju sprejme zbornica odsekov predlog.

Poslanec Hladnik podaja poročilo upravnega odseka o samostojnem predlogu poslanca Zurca in tovarišev za vodno preskrbo v podgorjskih krajih pri Novem mestu. Upravni odsek predlaga: Deželnemu odboru se naroča, naj pošlje deželnega tehnika, ki naj bi na licu mesta preudaril, kako bi se kraji v Gorjancih s pitno vodo najbolj preskrbeli. Deželnemu odboru se nadalje naroča, da skuša pridobiti tudi za male vodne preskrbe podporo iz državnega melioracijskega fonda. — K predlogu govorita posl. Zurec in za njim posl. Jarc, ki predlaga naslednja resolucija: Deželni odbor naj preštudira dosedanje uspehe z iskalno šibico (Wilschelrute) in naj potem uporablja šibico za iskanje žive vode. — Zbornica sprejme odsekov predlog in Jarčevu resolucijo.

Most pri Krškem čez Savo je v zelo slabem stanju. Treba je misliti na nov most, ki naj bi ne bil lesen, ampak železen. Mostu ne rabi samo mesto ampak vsa bližnja in daljna okolica, kajti ves promet na postajo Videm ob južni železnici gre čez ta most. Ker veže ta most dve kronovini in pelje čez reko, ki je državna reka, predlaga upravni odsek (poročevalec posl. Hladnik):

1. Napravi naj se načrt za most, ki se naj pa ozira tudi na potrebe okolice;

2. deželni odbor stoji v dogovor z deželnim odborom vojvodine Štajerske glede prispevka dežele Štajerske za most;

3. deželni odbor naj se obrne na visoko c. kr. ministrstvo za javna dela, da bi izposloval čim večji državni donesek.

Posl. Mazelle govori proti zgradbi mostu, češ, da je sedanji most še dober in da prebivalstvo ne želi novega mostu. Če pa je treba postaviti železobetonski most, naj se zgradi tam, kjer je sedanji lesen, ker so mostni oboki še trdni. V slučaju pa, da dežela gradi nov most, naj ga zgradi v mestu. — Posl. Zurec govori za odsekov predlog. — Pri glasovanju sprejme zbornica odsekov predlog.

O prošnji županstva občine Tomišelj za zgradbo novega mostu čez Ljubljanico pri Lipah poroča posl. Povše in predlaga v imenu upravnega odseka:

Deželni zbor priznava veliko gospodarsko važnost in korist mostu čez Ljubljanico pri Lipah; zato naroča deželnemu odboru, da stoji v dogovor z okrajnim cestnim odborom in mestnim magistratom ljubljanskim glede zgradbe mostu v Lipah in se pooblašča, če se omejenega zastopa izrečeta za to zgradbo in prevzame ta most, dati k tej zgradbi primeren deželni prispevek iz kredita za občila. — Predlog je sprejet brez debate.

O samostojnem predlogu poslanca Vehovca in tovarišev glede izrabljenja vodnih moči reke Krke od izvira na Krki do Novega mesta poroča posl. Povše in predlaga v imenu upravnega odseka:

Deželnemu odboru se naroča izvršiti študije za izkoriščanje vodne sile reke Krke in o tem svojedobno poročati dež. zboru. — Sprejeto brez debate.

Za zgradbo vodovoda za trg Žužemberk in okolice je podal posl. Vehovec samostalen predlog. O tem predlogu je razpravljal upravni odsek in poročevalec Povše predlaga:

Deželnemu odboru se naroča izvršiti, vse potrebne predpriprave za oskrbo trga Žužemberka s zdravo pitno vodo. — Sprejeto brez debate.

Za zgradbo deželne ceste Litija—Polšnik—Brezovo—Mirna predlaga upravni odsek (poročevalec Povše):

Deželnemu odboru se naroča, da pospeši zgradbo kot nujno priznane nepotrebne nove ceste Litija—Polšnik—Brezovo—Mirna.

Posl. dr. Novak pravi, da deželni odbor ne kaže za napravo cest vedno enakega zanimanja. Opozarja na občino Kalomnija, ki že desetletja peticionira za zvezo z Spodnjo Idrijo. A dež. odbor ne ukrene ničesar. Izraža iskreno željo, da bi se deželni odbor zanimal tudi za to zapuščeno občino. — Dr. Lampe pojasnjuje, da bi veljala cesta iz Spodnje Idrije do Kalomnije 600.000 K. Namen je, da se zgradi ta cesta iz Spodnje Idrije do Kalomnije in dalje, kolikor zahtevalo to krajevne potrebe tamošnjega prebivalstva. — Posl. Perharc poučuje dr. Novaka, naj se ne vtika v zadeve volilnega okraja, ki ni njegov. (1) — Predlog je nato sprejet soglasno.

Posl. Povše poroča v imenu upravnega odseka o samostojnem predlogu poslanca dr. Lampeta in tov. glede plovbe na Savi in predlaga:

Deželnemu odboru se naroča, da se pri študijah za izrabo savske vodne sile ozira tudi na možnost plovbe in da izdelati tozadevni tehnični načrt. — Sprejeto brez debate.

O samostojnem predlogu poslanca Kobilja in tovarišev, da bi se zopet ustavljala brzovlaka št. 1 in 2 na železniški postaji Borovnica, poroča posl. Povše in predlaga v imenu upravnega odseka:

Deželnemu odboru se naroča, da izposluje pri ravnateljstvu južne železnice, da ista v novem voznem redu odredi, da bosta brzovlaka št. 1 in 2 postajala tudi na postaji Borovnica. — Sprejeto brez debate.

O ustanovitvi deželne posredovalnice za obrtne in kmečke delavce (nujni predlog posl. Kreka) poroča v imenu upravnega odseka posl. Piber in predlaga:

Deželnemu odboru se naroča, naj do prihodnjega zasedanja izdela zakonski načrt za deželno posredovalnico po teh-le načelih:

a) Sedež posredovalnice, ki se ustanovi kot deželni zavod, bodi Ljubljana;

b) pomožni organi v posredovalni organizaciji naj bodo v prvi vrsti občinski uradi; poleg njih pa tudi druge organizacije, ki se prostovoljno javljajo za ta posel. Za kmečke posle in delavce zadruge in izobraževalna društva; za obrtno delavstvo, pomožniška in delavska, zlasti strokovna društva;

c) deželna posredovalnica imej pravico stopiti v stik s podobnimi ali sorodnimi organizacijami drugih dežel, tudi inozemstva;

č) financiranje se izvrši po načrtu, da tisti, kateri iščejo dela, ne plačajo nobenih pristojbin. Za poročevalcem Pibrom govori

dr. Novak: V ozki zvezi s predlogom, ki je v razpravi, je problem brezposelnosti. Pri poljedelskem delavstvu pač ni toliko brezposelnosti, pač pa pri obrtnih in industrijskih delavcih. Brezposelnost je katastrofa, ki zadene delavca brez lastne krivde. Zato je dolžnost zakonodajnih oblasti, da se ozirajo na brezposelnost. Če zadene kmeta ujma ali kaj drugega, tedaj mu pomagata dežela in država. Ali prav tako mora zanimati deželo tudi beda delavstva in njena dolžnost je, da mu pomaga iz te bede. Vprašanju brezposelnosti je posvetil tudi državni zbor že pozornost in proračunski odsek je sprejel predlog socialno demokratičnega poslanca Glöckla, naj se upostavi v letošnji državni proračun 2 milijona kron za podporo brezposelnim delavcem. Če postane ta predlog tudi zakon, tega seveda ne vemo. Tudi nižjeavstrijska deželna zbornica je sprejela predlog, da upostavi v proračun primeren znesek za pomoč brezposelnim. Pred kratkim je ljubljanski občinski svet dovolil z vsemi slovenskimi glasovi 5000 K brezposelske podpore.

Vprašanje podpor brezposelnosti se mora rešiti z javnopravnega stališča. V Avstriji imamo malokušenj pri izplačevanju teh podpor. V mnogih mestih in Nemčiji je v veljavi gentski sistem. Bistvo tega sistema je v tem, da dobi iz javnih sredstev le oni delavec podporo, ki sam skrbi s plačevanjem prispevkov organizaciji za čas brezposelnosti. Tudi občina ljubljanska je uredila izplačevanje podpor brezposelnim po gentskem sistemu. Občina ljubljanska ima seveda omejena sredstva, dežela razpolaga z večjimi sredstvi. Da bi dajala dežela podpore in pravnost brezposelnim, to bi bilo seveda zaradi kontrole težko, pač pa naj bi dežela podrejenim korporacijam, občinam ki skrbje za brezposelne, priskočila na pomoč. Zato predlagam:

Deželni odbor se pooblašča, da povrne onim občinam, ki dovoljujejo iz občinskih blagajin brezposelnim prispevke, ki nimajo značaja uobzno podpore, polovico v ta namen potrebne vsote. V proračun za leto 1914 naj se postavi v ta namen znesek po 10.000 K.

Posl. Ribnikar pozdravlja v principu vsak predlog, ki ima namen olajšati našemu ljudstvu socialno bedo. Predlog, ki je v razpravi, je zgrajen na izkušnjah deželnih posredovalnic na Češkem in v Šleziji. Ali ti dve deželi sta popolnoma drugačnega značaja kakor Kranjska. Pri nas imamo samo male kmete. Na podlagi statistike »Mestne posredovalnice« konstatira govornik, da ljudje nočejo sprejemati dela na kmetih in da primanjkuje poljedelskih delavcev. V tej posredovalnici so se zglasili tudi gospodarji

z dežele, ali za te službe se je zglasila komaj tretjina toliko moči, kolikor so jih potrebovali kmečki gospodarji. Mestni gospodarji se močno pritožujejo o posredovalnicah, češ, da odhajajo posli za vsako malenkost od hiše, ker jim posredovalnica preskrbi novo službo. Jasno je torej, da se bo rako postopanje udomačilo tudi pri kmečkih poslih. Sedaj so posli na kmetih takorekoč primerni, da ostanejo na svoji službi, ker ni posredovalnic po vseh občinah, kakor bodo, če se uresniči predlog. Posredovalnica, namenjena malemu kmetu, bo le nova izseljevalnica za naše ljudi. Edina možnost, da odpomoremo pomanjkanju poljedelskih delavcev, bi bila imortacija. Seveda, kje bi jemali delavce? Stajerski delavci ne delajo radi na naši zemlji, ker jim je pretrda. Deželna posredovalnica ne bi nikakor dosegla svojega namena. In treba bo poiskati druge poti. Na Stajerskem, v Gradcu, imajo zasebno posredovalnico »Wohlfahrtsverband«, ki preskrbuje mladeničem, ki se vračajo od vojakov, delo na kmetih. Na ta način bi se morda tudi pri nas lahko kaj ukrenilo. Najbolje bi pa bilo, da bi deželni odbor zgradil svojo posredovalnico na tem, kar že imamo, na mestni posredovalnici. Predlagam zato:

Deželnemu odboru se naroča, da zasliši do prihodnjega zasedanja mnenje malega kmeta in stopi v dogovor z mestno občino ljubljansko za razširjenje že obstoječe »Mestne posredovalnice«, ki naj bi zlasti preskrbovala vojaku rezervistu delo na kmetih.

Posl. Gangl priporoča ustanovitev obrtne delavnice v Idriji, za katero so se bile izrekle že pred leti vse tri politične stranke v Idriji. V starosti od 14. do 17. leta je v Idriji okoli 150 do 200 mladih fantov, ki žive v brezdelju, ker rudnik ne sprejema fantov pod 17. letom. Ministrstvo za javna dela bi imelo dolžnost, da preskrbi idrijskemu prebivalstvu obrtne delavnice. Predlaga: Visoka zbornica skleni:

Ministrstvo za javna dela se pozivlja, da čim prej ustanovi v Idriji obrtne delavnice za moško mladino od 14. do 17. leta, kjer se naj priučijo različnim rokodelstvom, da se s tem prepreči brezposelnost.

Deželni glavar zaključuje ob tri četrt na dve sejo. Prihodnja seja v petek, 20. februarja, ob pol desetih dopoldne.

Dnevne beležke.

— Z jutrišnjo številko izide »Zarja« za sedaj zadnji kot dnevnik. Od prihodnjega tedna dalje bo izhajala po dvakrat na teden, dokler se razmere ne izboljšajo toliko, da se more obnoviti dnevna izdaja. Dolgotrajna gospodarska kriza, ob kateri je najbolj prizadeto delavstvo, je tudi na razmere delavskega lista neugodno vplivala. Ta kriza pa ne bo večna. Ako sedaj, pod silo materialnega pritiska ustavljamo dnevno izdajanje, smo prepričani, da pride kmalu čas, ko bodo imeli zavedni slovenski delavci zopet svoj dnevnik. Dotlej se bomo trudili, da jih z dvakratno izdajo na teden zadovoljimo, kolikor bo le mogoče.

— Grof Barbo je zanimiv junak, da nikoli takega. Nikdar ne bi bili verjeli, da ima mož ki igra sicer v deželni zboru prav skromno vlogo, toliko poguma, kolikor ga je pokazal na posvetovanju o kranjski volilni reformi. Ni se nam zdelo čudno, da je takoj na prvi odsekovi seji na Susteršičevo vprašanje, če bi veleposestniki blagovolili dovoliti splošno in enako volilno pravico, odgovoril, da ne bi blagovolili. Gospodje, ki ne priznavajo niti enake rojstne pravice, se ne bodo nikoli ogrevali za to, da bi smel hlapec tako voliti kakor njegova gnada gospod grof. Sploh je premlodostljivi gospodji vse v dušo zoprno, kar diši po enakosti. Ali korajža grofa Barbota sega dalje. Na zadnjem sestanku klubskih zastopnikov je mož slovesno izjavil, da veleposestniki ne pripuste nobene pomnožitve mandatov v deželni zboru, če se ne pomnože tudi veleposestniški mandati. Ko smo to čitali, se nam je zadelo, da nas mora od samega respekta zadeti kap. Včasih misli človek, da je treba poguma, če prosiš za svojo pravico. Ootovo ga je že treba, če zahteva pravico. Ali grof Barbo ga ima stokrat več. On zahteva več privilegij, pa niti ne migne s trepalnico, ko izreka tako besedo. Devetinštrideset veleposestniških volilcev je izvolilo deset poslancev. Bilzu devetdesettisoč volilcev v splošni kuriji je tudi izvolilo deset poslancev. V splošni kuriji naj le tako ostane; za 90.000 jih je dosti deset. Am-

pak za 49 visokorodnih je deset poslancev premalo! Niti stotinka poslancev jim ne bi šla, če bi veljala politična enakost v deželi. Več kot tisočkrat preveč zastopstva ima v deželni zboru; ampak grof Barbo se upa zahtevati še več. Kaj ko bi predlagal — če je že na delu — povsem radikalno reformo? Število poslancev je 49; volicev veleposestnikov je tudi 49. Torej: Volitve naj se opravijo, v deželni zboru pa ima vsak veleposestnik sedež in glas.

— Groh iz leta 1908. se zdaj maščuje. Takrat so sklepali volilno reformo za kranjski deželni zbor in klerikalci, katerim je šlo edino za to, da dosežejo večino v zbornici, so zatajili splošno in enako volilno pravico. Za edini uspeh, za svojo večino, so pa dali veleposestnikom pravico, da smejo zanaprej preprečiti vsako reformo. Če gredo gospodje grofi in baroni iz zbornice, ne more deželni zbor sklepati o nobeni volilni reformi. Tako so sicer klerikalci prišli do večine, ali v najvažnejšem vprašanju so napravili veleposestnike za gospodarje v deželni zboru. Zato ni čudno, da jim je zrastle greben, pa zdaj grof Barbo enostavno ukazuje, kaj se sme in kaj se ne sme skleniti. S tisto določbo so onemogočili vsako normalno rešitev vprašanja volilne pravice in dokler ne bodo imele vse stranke dovolj poguma, da nastopijo proti veleposestnikom tudi izven deželnega zbora, bodo grof Barbo in njegovi tovariši poveljniki v zbornici. In ponosni klerikalci prenašajo to jerobstvo!

— Kaj so dosegli tiskarski pomočniki? »Slovenec« se na vsa moč trudi, da bi omaleževal pridobitve tiskarskih pomočnikov. Rad bi jim sugeriral, da bi bili dosegli več, če bi ne poslušali socialno demokratičnih voditeljev. Kar se tiče glavnih zahtev pomočnikov, se je zvišala minimalna mezda v vseh mezdnih razredih za 3 K. v najvišjem razredu za 4 K. Vsi pomočniki, katerih zaslužek presega minimum, dobe solšno doklado do 3 K. Najnižji mezdni razred so opustili in približno 40 krajev je prišlo v višji mezdni razred. Tem pomočnikom se zviša mezda za 5 K. Cena za tisoč črk se je zvišala za vsakih tisoč črk za 4 vinarje. Delovni čas se je skrajšal za pol ure na teden. To so najglavnejše pridobitve, ki so pač lepe. Slovenec pa hodi okolo tiskarskih pomočnikov kakor mačka okolo vrele kaše. Rad bi jih razdvojil. Ali prijatelj »Slovenec«, grozdje je za enkrat še prekrilo.

— Veliki pustni korzo. Za Slavčevo maškarako, ki se vrši na pustno nedeljo dne 22. t. m. v veliki dvorani hotela Union, je priglašeni zelo mnogo različnih mask: glavar slavne ciganske godbe, ki je sedaj na Gorenjskem, nam je pa te dni sporočil, da se pripelje s svojimi godci in množičnim spremstvom na pustno nedeljo ob pol 5. popoldne z gorenjskim vlakom v Ljubljano in sicer na glavni kolodvor, odkjer se odležejo potem z vozovi po mestu, da si ogledajo mesto. Zvečer nastopijo okrog 8. na maškaraadi z izbranim sporedom.

— Nezgoda. 70letni delavec Peter Kalan iz Zagorja ob Savi je padel na poti domov v kamnolomu. Poškodovano ima prav nevarno hrbtnico in ima zlomljeni tudi več reber.

— S Save. Veselo znamenje je, da se združeno gibanje na Gorenjskem tako lepo razvija. Vse tri prodajalce »Konsumnega društva za Ljubljano in okolice« so v lepem razcvitu. Promet se viša in množi. Novi člani pristopajo vsak dan. To pa gotove elemente jezi. Radi bi škodovali, pa obrekujejo. Seve obrekujejo pa tako, da jim težko prideš na sled. Zato prosimo vse naše sodruge, da vsako obrekovalce natančno zabeležijo in ga izpričajo ter naznanijo sodrugu Antonu Cugwitzu na Savi, ki bo ukrenil vse potrebno, da pridejo obrekovalci do službenega plačila, ker obrekovalci se zastoj ne sme! I ahko pa tiste obrekovalce naznanijo tudi ravnateljstvu društva naravnost v Ljubljano.

— Sploh pa se potrudimo, da bomo z nošo stvarjo stopali čimdalje višje in višje brez ozira na desno in levo. Vse za procvit našega delavskega gibanja!

— Desettisoč kron škode ima posestnik Janez Sajovic v Vodcah, občina Podkraj v postojnskem okraju. Ogenj je nastal najbrž vsled tega, ker je imela Sajovičeva hiša prav slab dimnik in so iskre užgale hišo. Požar je uničil hišo, gospodarsko poslopje, seno, slamo, orodje in stroje. Zavarovan je bil le za 500 K.

— Dobro malico si je hotel napraviti. V soboto so aretirali orožniki v železniškem predoru pri Litiji 19letnega delavca Feliksa Zupana. Pri njem so našli dva kosa suhega mesa, dve salami, dve škatli sardin in mnogo različnih cigar, kakor tudi kukalo. Zupan je izjavil, da sta te stvari prejšnjo noč tovarišem ukradla v neki ljubljanski gostilni.

— Zaradi požiga je bila obsojena pred novomeško poroto Ana Vranešičeva iz Zorenc pri Črnomlju na desetletno težko ječo. V Tribučah je zažgala iz maščevanja, ker so ji konfiscirale oblasti vtihotapljene prešiče. Dvema posestnikoma je pogorelo takrat več objektov.

— Hči čuvaja svetilnika, vclikanska nordiška senzijska drama iz pomorskega življenja v 6 dejanjih se predvaja danes v kinematografu »Ideal« (telefon 328). Gotovo bo imela tudi ta slika privlačnost. Učinkoviti film drži gledalce od začetka do konca v napetosti. Čudovit je strahoten prizor razleta lačije. — Razen te drame predvaja se še veseloigra v 2 dejanjih »Pomožni natak«, posneta po znani francoski gledališki glumi Pierre Weberja. Predstave trajajo 2 uri in pričenjajo vsak dan ob 3., 5., 7. in 9. Za 10 vinarjev zvišane cene.

Stajersko.

— Pet otrok se zadušilo. Iz Maribora se poroča: Zakonska Belšak, kajžarja, sta pustila svojih pet otrok v starosti od 1 do 5 let brez nadzorstva doma. Otroci so se igrali z vžigalicami ter povzročili požar, v katerem so se vsi zadušili.

— Maribor. (Slovensko gledališče.) Dramatično društvo v Mariboru uprizori na pustno nedeljo dne 22. svečana t. l. predpustno burko »Vrbani debeluhar« in sicer ne zvečer, marveč ob 3. popoldne s sodelovanjem godbe »Glasbenega društva«. Po predstavi bo ples v veliki dvorani ob zvokih godbe na lok. Začetek ob 8. zvečer. Vstopnina za posetnike popoldanske predstave 50 v, za druge pa 1 K. — Dramatično društvo v Mariboru opozarja že danes slavno občinstvo, da gostuje v nedeljo dne 1. sušca 1914 na našem odru celjsko dramatično društvo.

Goriško.

— Podgora. Občinske volitve se bližajo in stranke se pripravljajo za nastop. Tudi socialni demokratije se pripravljamo, da pregledamo naše vrste. Ne mislimo na zmago, pa se tudi ne bojimo poraza. Drugače pa je pri nasprotnih frontah. Imamo dva nasprotnika — klerikalnega in liberalnega. Mimogrede omenjeno, sta oba podgorske barve: ne vesta ne prvi ne drugi, kaj da sta. Zaradi tega jima je tudi vseeno glede nastopa. Od daleč smo slišali, da se pripravljata klerikalno-liberalna mešanica. Pa ne direktno; tako-le po ovinkih kakor je pri nas stara navada. Za enkrat načela v koš, gospodarsko vprašanje pa — pardon — občinski stolec na površje. Ne vemo ali so ti glasovi resnični; za nas je tudi vseeno, kako nastopijo. Na vsak način pa jim želimo dober tek in mnogo sreče. Našim sodrugom pa priporočamo agitacijo, da pokažemo tem ljudem našo moč in da jim povemo v obraz, da se ne bojimo terorizma. — O volilnem gibanju bomo redno poročali.

— Temeljita učenost. (Dopis iz Podgore). V ljubljanskem »Dnevnu« od četrtega 12. t. m. smo čitali dopis iz Podgore, v katerem tarna dopisnik o nevarnosti, da preide Podgora v krepelje narodnih sovražnikov. V začetku dopisa omenja delovanje »Lege nazional«, ozioroma njenega otroškega vrtca. Ni naš namen presojati delovanje ital. šolske družbe; kvečjemu omenimo, da so v tem oziru italijanski in slovenski nacionalci enaki. Pod pretvezo narodne obrambe so jim vsa sredstva dobrodošla; — »ciol tu, che ciale ance io« pravi furlanski pregovor. Če si pa »Dnevov« dopisnik domišlja da so podgorski socialisti marsikaj zakrivil v narodnem oziru, mu moramo reči, da se je s pametjo skregal. Med drugim mrcvari v svojem dopisu to-le: »Pri nas je sicer mnogo delavcev, ki so zaposleni v tukajšnjih tovarnah, toda žal, da se v narodnem oziru premalo gibljejo. Naši delavci so sposobni za kaj viš-

jega (?) kakor pa samo za brezpartidno socialno demokracijo, ki ubija narodno in politično življenje.« (Joj, joj, kako si se po zobeh udaril? Op. dop.) »Socialisti so tudi pri nas marsikaj zakrivil, da se naše delavstvo ne more povzpeli do pravega narodnega prepričanja.« Prav radi in s ponosom priznamo, da smo socialisti preprečili nekaj v tem oziru; ne pa tega, kar si domišlja podgorski »Dnevovec«, pač pa to, da podgorsko delavstvo ne veruje narodnjaškim frazam in da prav pošteno obrača hrbet narodnjakarskim demagogom. Narodno vprašanje razumevamo socialisti nekoliko drugače kakor narodnjakarji in smo tudi prepričani, da je rešitev tega vprašanja mogoča le v zmislu, ki ga označeva narodnostni program socialne demokracije. Če misli podgorski dopisnik »Dnevova«, da se narod teži z narodnimi veselicami, se je v drugič s pametjo skregal. Vzrok, da se v Podgori ne prirejajo narodne veselice je ta, da se delavstvo ni povzpelo do pravega narodnega prepričanja. Samo plesi družega nič! Tako meni nadalje »Dnevov« dopisnik; in nam se zdi, da tiči ravno v tem grmu zajec. Delavskega denarja za narodne prireditve manjka tem ljudem. Kaj boljše plače, ugodnejše delovne razmere itd.! To mora biti za delavce deveta briga; je denar sem, da rešimo narod z narodnimi veselicami, socialno vprašanje pa bo šlo — preko nas. In govorite o plesih! Saj ne znate družega kakor plesati — seveda narodno in kadar svira — orkester od Fare!! Kar se pa tiče fraze o brezpartidni socialni demokraciji, ki ubija narodno in politično življenje, nimamo kaj povedati. Omenimo samo, da je objavil »Dan«.

— Odbor politične organizacije soc. dem. stranke v Nabežini naproša vse sodruge in sodružice, da blagovolijo čimprej poravnati zastale prispevke za leto 1912/13. Vplačuje se lahko vsako nedeljo od 10. do 12. dopoldne v prostorih strokovne organizacije v Nabežini zaupnikoma, sodrugu Alotziju Colji ali sodrugu Antonu Frandoliču. — Odbor.

Umetnost in književnost.

Odborova seja »Matiče Slovenske« dne 13. februarja 1914. Predsednik se spominja smrti dolgoletnega odbornika šolskega vnetika Vilibalda Zupančiča ter poroča sledeče: Društvena knjižnica se že katalogizira. Knjižnica Nobelovega instituta v Stockholmu si izpopolnjuje svoj slovenski del. V zameno stopimo s »Slow. Towarzystvom« v Krakovu in z »Obštinskimi Novinami« v Bitolju; s krakovsko akademijo se bo izkušala doseči zveza. Preostala zaloga Rožmablerjevih »Štirih letnih časov« se odstopi »Solski Matici«. — Kot ustanovniki so pristopili: c. kr. učitelj Ivan Kovač v Sibeniku, ravnatelj dr. Jos. Tomišek v Mariboru, centralna knjižnica mestnih šol v Zagrebu, župan zagrebški arhitekt Janko Holjac in srbski vseučiliški seminar. — Iz zemljepisnega odseka: Zemljevidno delo je končano; za par dni poldejo korekture na Dunaj v c. in kr. vojaški geografski zavod, ki tiska zemljevid. Zakasnitev zemljevida je neprijetna, a umljiva; sodruzniki so morali delati brez podpor, kakor jih dobivajo za tako delo znanstveni delavci drugje; odlične sodruznike kakor prof. dr. Cerka, prof. Pajka in dr. Orožna je rano ugrabila smrt; nasvetovani popravki, ki so zadnje leto prihajali iz raznih krajev, so si čisto direktno nasprotovali. — Iz odseka za slovenski jezik: Pregled o slovenskih dialektih (z dialektološko karto) priobči prof. dr. Nachtigall. Za dialektološke študije bi »Jugoslovska akademija« v Zagrebu dajala podpore; nekaj takih študij je deloma pripravljanih. Popolne študije o Trubarjevem jeziku še nimamo. Zbrane in izbrane soise Stanislava Škrabca začne Matica izdajati kot posebno založništvo, ki bo bodo Maticarji mogli dobiti za primerno nizko ceno. Narodopisje: Amaterji-fotografi naj bi fotografirali na pr. domače priprave, preprosto kulturo, orodje, gorske kočice, posebne obrti, predice, terice, življenje kmeta, kako prevažajo les, delo v železnikih, v Kropi, Kolednike, Kmečko svadbo, fante, ki poio, dekleta, ki poio, ki igrajo vrtec, belokranjsko kolo itd. Ob ustanovitvi nove »Dežele zveze za tujski promet«, ki ima posebno panogo v »Do-

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalje.)

»Pirata je pogled proti vratom, in ko se je med njimi pokazal Ivan, se ji je razprostrl radosten, solnčen nasmehljaj po obrazu. Odstranila je ruto in mu vstala nasproti.

»Ne trudite se — prosim vas, ostanite,« je opominjal Ivan.

»Saj ste tako redek gost!« je izpregovorila Katinka naglo, burno. »Torej vendar niste pozabili na nas? Jaz se vas tolikrat spominjam. In sedaj, ko sem čula v kuhinji glas, sem se vprašala v duhu: Ali je to mogoče? Kako me veselil, da vas še vidim, preden se odpeljeva.«

»Kaj se mari odpeljete?« je vprašal Ivan sileč Katinko, naj sede.

»Hočeva vun. K teti pojdeva, k mamini sestri. Morda meni vendar bolj ustreže zrak na kmetih. Že sedaj mi je bolje, ker se lahko že malo odšopem. Oprostite, da sem kar taka s to ruto,« je pristavila, sedla in si ogrnila ruto zopet na kolena, »okno imam odprto in vendar mi je mraz.«

»A kdaj odhajate?« je vprašal Ivan in tudi sedel.

»Mamica že vse pripravlja,« je odgovorila Katinka.

In gospa Součkova, ki se je pri teh besedah baš pokazala v sobo z drugim zastorjem in lopico, je dodala:

»Zato imava danes, dragi gospod, povsodi toliko nereda. Te-le še operem, a potem da bi le že bili zunaj. Katinka pa, ako da Bog, se ozdravi popolnoma.«

Ivana je nekaj pretreslo. V tem hipu si je osvestil, kaj čaka Katinko. Trpka ironija stavka, ki ga je izgovorila gospa Součkova, se mu je zaboljalo globoko. Obrnil se je proč, naglo pogledal skozi okno, a ni se izognil britki, živi predstavi. In znova ga je bio strah pogledati Katinko v obraz, sluteč, da bi ji v očeh čital bolestni odgovor: »Kaj ne, mamica je bedasta in jaz sem bedasta, toda ko se človek vendar le lovi za vsako bilko! Morda vendar — morda — ali sploh ne mislite?«

Katinka se je tudi zagledala skozi okno. Uganila je Ivanovo razmotrivanje. Njene misli so bile resnično v tem hipu take, kakor je slutil Ivan. Res si je mislila, da je vendarle bedasta, da je zastoj vsaka pomoč, da na vse zadnje vendarle umre. Skozi okno pa je videla večjeje drevoja na sosednjem vrtu, zrla nad njim v modro nebo, na katerem se je žarelo sonce, in začutila je silno kopnenje po življenju. In to kopnenje je na mah v njenem srcu zagladilo vzdrmljene žalostne misli. »Bolje mi je, čutim, da bom živela — živeti hočem!«

Kri ji je bušila ob sencih, zatisnila si je oči in zašepetala:

»Ah, kako z veseljem odhajam na deželo — niti reči vam ne morem, s kakšnim veseljem!«

Ivanu so se bolestno skrivile ustnice. Malo se je zmedel in hitro odgovoril:

»Na kmetih je bolj zdravo, dasi imate i tu vsaj to ugodnost, da ne vidite na ulico, da gledate na drevje in na vrt.«

»Da, to je prijetno,« je rekla Katinka. »Saj sem že vsak listek prešela na tem drevlju, kajne, mamica.«

»Veste, kaj bi rada?« je dejala naenkrat in zrla napeto nekaj časa v Ivana. »Veste, kaj? Tako-le — tako me nekaj sili, da bi vstala iz naslanjaka, bila na kakem travniku, naletala se — kakor, kakor — — — ko bi se le še enkrat mogla tako — — —!«

Zagledala se je v praznoto, kakor da zopet dvomi in kakor da sama sebi zastavlja vprašanje, li je to mogoče.

In gospa Součkova je rekla:

»Se stokrat, Katinka, in kako boš prepevala in kako se natekala!«

In Ivan se je tudi pridružil rekoč, da razumeva in da sam časih občuti podobno hrepenenje, dasi je zdrav.

Potem so govorili o vsem mogočem, toda vprašati to, kar je mislil, zato ni imel Ivan naenkrat poguma. Ko pa je odhajal od Katinke, je bil poln zvišenih misli. Potožil ji je o svoji notranji nemirnosti, o svoji razdvojenosti, in ona mu je pravila:

»Verujem vam. Pa vendar ni tako težko živeti v radosti. Če ima človek jasno dušo, če gleda blagohotno in idealno na življenje, če išče svoje zadovoljstvo in svojo srečo v delu in v izvrševanju svojih dolžnosti — je lahko srečen in lahko živi radostno. Življenje mu je ljubilo in prijetno. Tisto zunanje soglasje, tista harmonija

vendar ni nič družega nego posledica duševnega soglasja. In ko bi jaz ne bila bolna — Vidite,« je pristavila nekako boli žalostno, »kaj naj jaz rečem, ko ne morem delati, ko sploh ne morem? — Pa vendar se moram i tu nekako umiriti. Baš pred nekoliko dnevi sem čitala, da življenje ljudem ni bilo nikdar veselice v maju in da človeka ne dela bednim umiranje, da, niti ne umiranje za lakoto, temveč nekaj družega. Prežalostno je, če moraš živeti in ne veš zakaj, če imaš srce in dušo utrujeno in medlo, če si osamljen in greš za znanim laissez faire, to je bedno, to je pravzaprav huje nego vse. Jaz pa sem zadovoljna, da vsaj vem, zakaj sem hotela živeti, in če bi sedaj morda — — —

Ivan jo je ginjen gledal in vzdihnil.

V.

Kmalu potem je tudi sam odšel na deželo — v Rokytko. Pripeljal se je nekega krasnega popoldneva in jedva je malo poedel, je šel precel na prihod na polje se izprehajati.

Bil je topele večer. Čutil je vonj cvetoče vinske trte in vonj jazmina. Šel je po mešah proti lesu.

Korakal je naglo, sveže. Oziral se je po nebu in po pokrajini, in nekaj milega ga je tešilo v misli, da je še danes jutraj bil v zatohli Pragi in da sedaj koraka tu po meji sredi visokega žita in dihava zdravi, vonjavi zrak na kmetih. Spominjal se je Katinke, spominjal i raznih zadev, težen in razporov, napolnjujočih njegovo notranje in zunanje življenje v Pragi.

(Dalle.)

movinoznanstvu». Je Matica načelnikstvo tega odseka opozorilo na svoj Narodopisni odsek in njega načrte. — Iz Knjižnega odseka: Na neki poseben dopis se odgovori, da Matica izda Slovenske narodne pravljice in pripovedke, ko bodo končane »Slov. Nar. pesmi« in da se bo misel o izdajanju knjige o vseh straneh slov. kulturnega življenja dala uresničiti takrat, ko izide »Jugoslavanska Enciklopedija«, kjer bo gradivo zbrano. — Obsežno monografijo o Einspielerju izda »Družba sv. Mohorja«. Pisatelja životopisa dr. K. Glaserja še nimamo. Monografijo o bolg. pesniku Penču Slavejkovu spiše prof. Bezenšek. Za zgodovino Štajerske, ki bo izšla v Slov. zemlji, še vedno ni bilo mogoče dobiti pisatelja. — Le omenja se predlog, da bi kateri pisatelj izvedel Jurčičev rudimentarni roman »Slov. svetec in učitelj«. — »Korespondenco dr. Jos. Vošniaka« (I. del) je priredil dr. Lončar. — Knjižni program za 1914: Zabavna knjižnica in Knezova knjižnica. — Vošnjakova korespondenca. — Srbohrvatska narodna lirika (Zenske pesmi), ki jo priredi Cvetko Golar. — Prevod iz svetovne književnosti (Tolstega »Vojna in mir«; Anatole France; »Thais«.) — »Ižansko narodno blago« (pravljice). — Škrabčevih spisov I. snopič izide kot posebno izdajanje. V evidenci je nadalje imeti misel o izdaji starejših slov. pesnikov, ki so doslej nepristopni in že zato neznan.

Koncert Valborge Swärdströmove. Izreden umetniški užitek so imeli snoči obiskovalci koncerta, na katerem je pod okriljem »Glasbene Matic« nastopila švedska pevka Valborga Swärdströmove, po daljši pavzi drugič v Ljubljani. Malo je koncertnih pevk, ki bi se ji dale primerjati, popolnoma sploh nobena ne. Swärdströmove ima čisto individualno umetnost, ki sega daleč nad virtuosnost. Kadar zapoje, se takorekoč vsa izpremeni v melodijo in harmonijo, pa vsa živi v pesmi, ki prisili uho, da se zatopi vanjo in ji sledi brez upora. Čist glas kakor srebro je čudovito šolan in oblikuje, kakor da sploh ni zaprek in težav. Toda te prednosti dobivajo pravi čar od bogate čuvstvenosti, ki prešinja vsako noto in daje deklamaciji izraz bujnega, svežega življenja. Zelo raznovrsten je bil njen spored; fizično je bilo veliko delo, da ga je popolnoma absolvirala, pa še tri točke ponavljala in tri dodala. Ali ta program je bil pester kakor pisana trata pletli; zdaj šegava nagajivka, zdaj tragični toni, tukaj elementno pomladno veselje, tam jesenska sentimentalnost — in za vse ima pravo harvo, pravi akcent. Čudovit je njen šepet, pianissimo, pa vendar razločen do zadnjega kota; potem pa prihajajo heroinski glasovi, kakor da bije kladivo. V Järnefeltovi »Titaniji« je kakor sapica, ki prinaša arjo iz oddaljenega gozda; v Griegovem »Plesu kozličkov« se pade toni kakor kapljice v slapu; v Lange - Müllerjevem »Poznem poletju« se razlije globoka mistika. Petje spremlja zdaj z lahimi zdaj s krepkejšimi kretinami glave, nikdar ne pretiranimi; in z njenim glasom govore njene oči. Na občinstvo je na-

pravila izredno velik vtisk; ploskanja ni bilo ne konca ne kraja in nihče se ne bi bil navlečil poslušanja. Dobila je lep šopek, zasluženo priznanje veliki umetnosti.

Raznoterosti.

Nevarni polet. Iz Novega Jorka poročajo: Pretečeni ponedeljek je mladi letalec Niles hotel obračati s letalom v zraku kozolce. Dvig ni se je 3000 čevljev visoko. Vse je bilo d. tlej dobro in letalo je stalo že navpično v zraku. V tem trenutku pa je prenehala delovati dovodna cev za plin, ki goni motor. Letalo je bilo torej brez moči in je drvelo proti zemlji. Niles se je sicer trudil na vse načine, da bi dobil zopet nadvlado nad motorjem. Ali vse zaman. Vsi gledalci so se poskrili v barake, ker vsakdo je pričakoval strašno eksplozijo, če treščil aparat na tla. Ko pa je bilo letalo le še 200 čevljev nad zemljo, se je naenkrat dvignilo, motor je zopet ropotal, zadnjo sekundo je Niles še obvladal stroj. Stroj je plul pa v zraku tako, da je bil obrnjen z zgornjim delom proti zemlji in Niles je imel obrtno glavo nizdol. Letalo je bilo tako blizu zemlje, da so videli gledalci termen, s katerim je bil letalec pričvrščen na stroj. Niles je pomirjevalno mahal z roko gledalcem. Počasi je spravil letalo v normalno lego in priplul na zemljo.

Blaznost, posledica pijančevanja. Iz Češke Lipe poročajo: V soboto 14. t. m. je naenkrat zblaznel 38letni davčni asistent Josip Kockstein, ker je bil strastno vdan pijači. Ko je prišel domov, je ustrelil dvakrat, na svojo 50letno mater. Kljub temu, da je dobila mati dve nevarni rani v ramo in pljuča, je zbežala na policijsko stražnico, odkler so jo prenesli v bolnišnico. Nato je šla policija na stanovanje, ki je bilo pa zaklenjeno. Kockstein je grozil policiji, da bo streljal in da naj raje prime tatove, ki so v podstrešju. Nato je prišla požarna bramba. Gasilci so razbili okno in z vodo poškrbili zbanzelega. Obenem so pa policaji in orožniki vdrli v stanovanje in prišli blaznega. Obklesali so mu prisilni jopič in ga odvedli. 80letni oče Kocksteinov je pa ves čas ležal v postelji in bil priča groznim prizorom. Tudi njega so prepeljali v bolnišnico.

Zadnje vesti.

KAJ BO S PARLAMENTOM?
Krakov, 20. Tukajšnji listi poročajo iz dunajskih parlamentarnih krogov, da misli vlada še v prvi polovici marca razpustiti državni zbor, če obnove češki agrarci in radikali obstrukcijo.
BERCHTOLD IN SAN GIULIANO.
Rim, 20. Z ozirom na to, da vrne italijanski zunanji minister di San Giuliano meseca aprila

grofu Berchtoldu obisk, piše »Popolo Romano«, da so se razmere med Avstrijo in Italijo zboljšale in da je zveza postala popularna, ker morata obe državi skupno skrbeti za Albanijo.

NESREČA V RUDNIKU.

Kladno, 20. V Ferdinandovem rovu se je sesul premog in ubil dva rudarja.

TISZA IN RUMUNI.

Budimpešta, 20. Člani rumunskega narodnega odbora so sklenili, da vztrajajo na dosedanjem opozicionalnem stališču in da bodo z vsemi ustavnimi sredstvi nadaljevali boj za svoje programatične zahteve. Slišati je pa, da so nekateri člani nezadovoljni, da se je razbilo pogajanje z vlado in da je zato pričakovati razkol med Rumuni.

IGRALNIŠKA AFERA.

Budimpešta, 20. Splošna prometna družba se je zaradi zadnjih pojavov v aferi igralne banke obrnila do sodišča. Predvsem hoče tožiti liste, ki so baje obrekovali njene ravnatelje. Potem se hoče pritožiti na obtožni senat zaradi sodnijsko ukazane vpogleda v njene knjige in spise. Nadalje hoče napraviti kazensko ovadbo zoper fiskovni urad pollicije, ker je dajal časopisom podatke iz preiskave. Policijski svetnik Sandor je naročil nekemu izvedencu, naj pregleda družbine knjige. Ta je zdaj podal poročilo, da je imela družba že takrat izgubo, ko je predlagala zvišanje delniškega kapitala. Bilanca, ki je bila za ta namen predložena, je bila falsificirana.

PRETEPAČI.

Budimpešta, 20. Na včerajšnji seji je dejal baron Podmanicky: »Ker je padel izraz solni denar, sem zaklical, da naj se vprašata oba Szekelyja. Vprašam bivšega justičnega ministra, če je dobil iz strankine blagajne denarja za svojo volitev.« Pozneje je govoril Tisza. Nato je vstal Szekely in dejal: »Na Podmanickyjev medklic nisem reagiral. Dokler tisti, ki to trdi, ne dokaže, da sem kaj vedel o državnem denarju, je šuft. Zbornica naj mi oprosti, da rabim to besedo, vzdržujem pa zmisel tega izraza. Podmanicky je po tem poslal Szekelyju svoja zastopnika. — Med govorom grofa Tisze je napravil poslanec Lovaszy neki medklic; nato je član vladne stranke Kublayi zaklical: »Nesramnost«. Zvečer sta se stepla na sablje. Oba sta neznatno opraskana. Pobotala se nista.

USTRELILA SE JE.

Budimpešta, 19. Varieteta umetnica Raefaela Kovacs se je ustrelila, ker se je baje brezuspešno pogajala za mesto baletne ple-salke na dvorni operi.

NA POT, PRINC WIED!

Pariz, 20. Tukaj mislijo, da pojde princ Wied, ki je bil včeraj tukaj pri predsedniku republike ter pri ministrskem predsedniku in zunanjem ministru, za en dan tudi v Peterburg, preden se odpelje v Drač.

DEPUTACIJA PRI WIEDU.

Berlin, 20. Esadova deputacija je prišla v Kelmoraj in odpotuje danes v Neu Wied, kjer jo jutri sprejme princ Wied. Zvečer odpotuje deputacija čez Dunaj v Trst. Knez in kneginja nastopita najbrže v nedeljo potovanje.

BEKIR JE OTOL POBEGNITI.

Valona, 20. Na smrt obsojeni turški major Bekir aga je hotel pobegniti. Holandski oficirji so izvedeli, da je dal čuvajem tisoč turških funtov, da bi mu pomagali. Zandarji so aretirali čuvaje, ki so nato priznali. Bekir ago so prepeljali v Skader.

OBTOŽENI MINISTRI.

Sofija, 20. Državno sodišče se je včeraj konstituiralo in potem odgodilo do srede, da morejo sodniki preučiti obsežne spise in storiti sklep, ker obtoženi general Savov ni prišel.

ZOPER REVMAZEM.

Bruselj, 20. Zdravnik v Lutihu, dr. Herr y je trdil, da je iznašel serum zoper revmatične bolezni. Belgijska akademija znanosti je zahtevala poročilo, preiskala zdravilo in spoznala, da olajša bolezen.

Odgovorni urednik Etbin Kristan.
 Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
 Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Veliki pustni korso Slavčeva maskarada
 pustno nedeljo 22. februarja v veliki dvorani hotela »UNION«.
 V blagohotno uvaževanje! Da se izogne vsem neljubim pomotam, se letos osebna vabila ne bodo razpošiljala, ter je pristop splošen. Le maske naj pri nakupu vstopnic javijo svoje ime. Vstopnina za člane in maske 1 krono, za nemaskovane 2 krono. Predprodaja vstopnic v trafikah ge. Češarkove v Selenburgovi ulici in v trgovini gosp. L. Cerneta v Wolfovi ulici. — Podrobnosti o maskaradi glej društvene vesti.

Zdravniški red okrajne bolniške blagajne v Gorici.

Prvi mestni okraj. Za stanovalce v ulicah:	Bolniška izprčevala se izdeajo.	Zdravnik in njegovo stanovanje.	Ura in kraj sprejema.
Aissovizza, Alfieri, Alvarez, Andrea (sv.), Angiolina, Antonio (sv. trg), Aprica, Aquileia, Arcadi, Ariosto, Bagni, Barca, Baronio, Barzellini, Bertolini, Blaserna, Boschello, Bosizio, Campagnuzza, Ceneriza, Cagnuccini, Caraveggia (dvorišče), Carita (vicolo), Casa rosso, Castalda, Castello (riva), Castello I, II, III, Cerri, Cressi, Cipriani, Cedelli, Colle, Consortiva, Centavalle, Corso F. G., Corso G. V., Czörnig, Della Barca, Dogana, Demizetti, Dreossi, Duomo in trg, Edling (prhod), Galileo Galilei, Giacinto Galina, Giuseppe Giusti, Garzavelli, Goldoni, Grabizio, Ilario (dvorišče sv.), Iscur, Leoni, Levada, Luigia, Lombroso, Lunga, Lung' Isonzo, Macello, Magazzini, Mandria, Manzano, Marzoni, Marco (sv.), Marzia, Mattioli, Monte del Maj, Montecuoco, Montevercelchio, Municipio, Nuova, Orti, Paolo Diacoro, Pasconi, Pietro (sv.), Ponterotto, Posta vecchia, Pozzo (zagata), Rabatta Rassauer, Ristori, Rocco (trg), Rossini, Scalo merci, Scuola agraria, Stazione treridionale, Teatro, Tominz, Torrione, Tuscolano, Trento, Tre re, Trieste, Usina, Valdirse, Vandola, Velcromo, Vogel.	V uradu blagajne, ulica Morelli št. 16.	Dr. Silvij Murgurgo, ulica Alvarez.	Od 2. do 3.30 v svoji ambulanci v ulici Alvarez in od 11.30 do 1/2 1. pop. v ambulanci blagajne ulica Morelli.
Drugi mestni okraj. Za stanovalce v ulicah:			
Alpi Giulie, Angolo, Ant nio (ulica), Arcivescovado, Ascoli, Barica, Barriera, Bosco, Brolo, Campi, Camposanto, Capellaris, Cappella, Carducci, Caserma, Castagnovizza, Caterina (sv.), Catturini (trg), Chiara (sv.), Ccevia, Castello (dietro), Coceviutta, Colonia, Cordaiuoli, Corno, Coronini, Corta, Cristo (in trg) Crce, De Amicis (trg), Dante, Formica, Ferrace, Franconia, Gelsi, Giovanni (sv.), Ginnastica (in trg), Grazigna, Grado, Legna, Mauro (sv.), Molino, Monache, Morcorona, Monteverde, Morelli, Orzoni, Ospitale, Pacassi (largo), Palladio, Paludi, Percoto, Perigla, Peschiera, Petrarca, Piazzutta (riva), Piccolut, Poggio, Ponte Isonzo, Ponte Nuovo, Rafut, Restello, Rota (trg), Salcano, Sessaie, Scala, Scogli, Scuole, Seminario, Strazig, Siretta, Tomaseo (trg), Torrente, Torriani, Trigemina, Trcnco, Tomsig, Vaccano, Veturini, Volpe, Velpa, Zorutti.		Dr. Autenor Barnaba, Piazza Grande.	Od 10.30 do 11.30 zjutraj in od 3.30 do 4.30 pop. v ambulanci blagajne ulica Morelli 16.
Prvi okraj za goriško okolico. Za stanovalce v vaseh:			
Bate, Banjšica, Cerov gor. in spod., Cepovan, Grgar, Lokavec, Ločnik, Moša, Pevma, Podgora, Ravne, Solkan, Števerjan, Sv. Lovrenc pri Moši, Šmartno (Brda), Trnovo, Tribuša pri Gorici.		Dr. Ivan Villat, P. Duomo št. 3.	Od 9. do 10. zjutraj in od 3. do 4. pop. v svoji ambulanci, P. Duomo 3.
Drugi okraj za goriško okolico. Za stanovalce v vaseh:			
Gracinja (Gorica), Bilje, Bukovica, Kronberg, Dornberg, Dol, Gradiškuta, Lokvica, Miren, Opatjeselo, Ozeljan, Prvačina, Peč, Renče, Rupa, Oreholje, Rubije, Standrež, Sv. Martin na Krasu, Sv. Peter, Sovodnje, Starogora, Šempas, Vrtojba gor. in dol., Vogersko, Volčjadraga, Vrh.		Dr. Maks Adlerstein, ul. Dreossi 19 (ženska bolnišnica.)	Od 9. do 10. zjutraj v ambulanci blagajne in od 3. do 4. pop. v svoji ambulanci, ulica Dreossi 19.
Za stanovalce sodnega okraja Kanal.	Pri zdravniku Dr. Zamponi R. v Kanalu	Dr. R. Zamponi v Kanalu.	Od 9. do 10. zjutraj in od 3. do 4. pop. v ambulanci zdravnika v Kanalu.
Za stanovalce sodnega okraja Tolmin.	Pri podružnici okr. bol. blag. v Tolminu.	Dr. Alfonz Serjun v Tolminu.	Od 9. do 10. zjutraj v ambulanci zdravnika v Tolminu; vsak torek in petek od 3. do 5. pop. v ambulanci na Bači.
Za stanovalce sodnega okraja Kobarid.	Pri dr. Hinku VečvKobaridu.	Dr. Hinko. Več Kobarid.	Od 9. do 10. zjutraj in od 3. do 4. pop. v ambulanci zdravnika v Kobaridu.
Za stanovalce sodnega okraja Bovec.	Pri dr. Josipu Horák, Bovec.	Dr. Josip Horák Bovec.	Od 9. do 10. zjutraj in od 3. do 4. pop. v ambulanci zdravnika v Bovecu.
Za stanovalce sodnega okraja Cerkno.	Pri dr. Fantišku Smyčka, Cerkno.	Dr. Fantišek Smyčka, Cerkno.	Od 9. do 10. zjutraj in od 3. do 4. pop. v ambulanci zdravnika v Cerknem.

V najhujših slučajih obrniti se je na dom zdravnika in potem poskrbeti si zdravniško izpričevalo v uradnih blagajne, odnosno pri podružnici v Tolminu ali pri zdravnikih posameznih okrajev v Kanalu, Kobaridu, Bovecu in v Cerknem.

Potniki
 v severno in južno AMERIKO
 se vadije sodaj le po domaći avstrijski pragi
AVSTRO-AMERIKANA
 Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
 najnovjši krzoparali z dvema veličnima, električno razsvetljavo,
 brezličnim krojstvom, na katerih je za vsakega potnika prostora, da
 dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopalni št.

Odhod parnikov:
 v sev. Ameriko vsake soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
 Trst-New-York, vsako soboto.
 Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
 Trst-Kanada, vsak mesec.
 Vsehovratna poljanina daje drage volje brezplačno pri glavni
 agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana,
 Kolodvorska ulica šte. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 8. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom
 obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obrest prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov
 Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.
 Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. jutraj do 12. dopoldne ter
 od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok so pri društvu najprimernejši in varnost vlog
 najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najprej zaupa
 svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Družinski kruh

iz pekarnе

„Konsumnega društva
 za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši.
 Hlebi po 1.75 kg veljajo
 samo 56 vin.

Dobl se v vseh prodajalnah
 „Konsumnega društva za Ljub-
 ljano in okolico“. — Člani,
 segajte po njem!

Produktivna zadruga ljub- ljanskih mizarjev v Ljubljani

F. L. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu ob-
 činstvu pri nabavi vsakovrst-
 nega pohištva, ki ga izdeluje
 v lastni, najmoderneje oprav-
 ljeni tovarni na Glincah pri
 :: Ljubljani. ::

Priporoča se tudi za vsa druga
 v mizarstvo stroko spadajoča
 :: dela. ::

Delo je vedno solidno,
 točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo do-
 pošlje brezplačno v najkraj-
 :: šem času. ::

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

naznanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in na-
 čelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **5** $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ od dne vloge
 do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K.
 Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.

Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski
 nasip; v Siški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Trziču,
 na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Siški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.